CUM SĂ ÎNCEPI O POVESTE

de Fabio Fernandes

- Prima propoziție dintr-o povestire trebuie să fie întotdeauna surpinzătoare, spuse Zeul-Elefant.

- Bine, dar povestea? Ți-a plăcut? intrebă Satyajit, neînsemnatul muritor de rînd.

- Trebuie să creezi ceva supranatural, ceva ce această lume nu a mai văzut, răspunse Villupuram (acesta fiind numele de muritor al Zeului-Elefant, căci era şi om, cel puțin ocazional).

- Înseamnă că nu ți-a plăcut, spuse Satyajit.

Villupuram clătină din cap, un gest considerat de obicei de aprobare de către indieni. Cu acel cap uriaş de elefant, totuşi, niciodată nu puteai fi sigur. Scuturarea indiană a capului putea însemna "îți dau răspunsul pe care cred că vrei să-l auzi" sau "aud cuvintele care îți ies pe gură" sau chiar "aş vrea ca răspunsul să fie da, dar…".

- Dimpotrivă, răspunse prietenul lui într-un final. Mi-a părut chiar foarte interesantă.

- De ce?

Villupuram începu să lustruiască lentilele ochelarilor folosind tivul tunicii sale albe, cu mîneci lungi; folosea mişcări lente şi precaute, circulare, lucru care îl îngrijora întotdeauna pe Satyajit. El ştia că de fiecare dată cînd prietenul şi fostul lui învățător făcea asta (şi o făcea şi in forma sa umană), cînd reitera aceste mişcări relaxante, menite să declanşeze apariția unei stări de calm de care şi el era ataşat, mai ales în momentele în care medita, Villupuram încerca pur şi simplu să găsească cele mai blînde şi adecvate cuvinte prin care se putea exprima într-o situație jenantă.

- E chiar atît de rea? se scăpă; îşi dorea, dacă povestea lui tot avea să fie discreditată, ca lovitura de grație să vină cît mai rapid şi pe nesimțite.

- Nu am spus că e rea, răspunse Villupuram, vocea sa sunînd straniu de cald pentru o glotă elefantină. Am spus că e interesantă. Ceea ce înseamnă multe trepte în sus pe scara calității.

- Cîte trepte? intrebă Satyajit.

Prietenul lui rîse. Un rîs incredibil de cristalin.

- Eşti încă atît de nerăbdător, spuse Villupuram. Nu este chiar rea această nerăbdare, totuşi.

Zeul-Elefant se ridică dintre pernele de lîngă mica masă de pe care serveau ceaiul şi merse stîngaci pînă la un dulap de lemn încastrat în peretele camerei. Satyajit nu se putea opri din a se holba la acel trup imens, întrebîndu-se cum era posibil ca toată acea piele gri, groasă, să încapă în hainele unui om.

El - cu siguranță era un el, gîndi Satyajit; nu-i trecuse niciodată prin cap să-l întrebe pe Villupuram dacă a fost supus şi schimbării sexului în timpul divinizării - deschise uşile de sus ale dulapului şi-şi întinse gîtul (”care gît?” se întrebă Satyajit, doar era un elefant) înăuntru, de parcă ar fi căutat ceva.

Satyajit zări mai multe figurine în interiorul dulapului, despre care înțelese că era un fel de altar personal: o Kali mică de argint, un Buddha Gautama auriu, de mărime medie, omniprezenta figurină minusculă de porțelan (atît de demodată), alb-albastră a lui Kung-Fu-Tze pescuind într-un iaz, şi un Krishna mare şi mov.

Şi, în centrul altarului, un Ganesha aproape în mărime naturală se înălța deasupra celorlalți zei şi filosofi. Era o statuie plină de culori - singura din tot ansamblul colorată integral - învelită in falduri de bumbac galben, şofran şi albastru. Pielea din ghips era pictată în culoarea somonului, conform înfățişării din iconografia indiană.

Cu statuia lîngă el, de parcă ar fi fost pusă acolo pentru comparație, Satyajit observă că Villupuram nu îi semăna atît de mult lui Ganesh pe cît îi spusese mama lui la aeroport. Arăta mai degrabă ca o combinație stranie între acel englez de demult, al cărui nume nu şi-l putea aminti acum, dar care fusese supranumit “Omul Elefant” din cauza diformității sale, şi un elefant adevărat.

Villupuram îşi indreptă spatele din nou şi închise uşile. În mîna dreaptă superioară avea tămîie de santal, arzînd.

- O, a trecut ceva vreme de cînd nu am mai simțit mirosul de santal, spuse Satyajit, inspirînd aerul aromat.

- Ştiu, spuse prietenul lui, probabil zîmbind dupa standardele gurii de elefant. Mama ta mi-a spus asta în ziua de dinaintea întoarcerii tale acasă. Că tot veni vorba, nu mi-ai spus nimic despre vizita în Statele Unite. Şi nici despre atelier.

- A, atelierul a fost grozav, replică Satyajit, arborînd un zîmbet neconvingător.

- Atunci de ce eşti aici?

Zîmbetul lui Satyajit se fărîmă de tot.

- Nu a ieşit exact cum mi-aş fi dorit, răspunse într-un final.

- De ce nu?

Satyajit oftă.

- Poveştile mele nu au primit un feedback satisfăcător, spuse. Apoi, după cîteva secunde: Americanii par atît de greu accesibili. Cîteodată am impresia că nu pot aprecia decît propriul lor scris.

- Un final surpriză, spuse Villupuram, uitîndu-se din nou la povestea lui Satyajit.

- Cum? întrebă Satyajit, încruntîndu-se.

Nu îi stătea în fire prietenului lui, de obicei atît de riguros, să schimbe subiectul atît de dezinvolt (se gîndi că nu îi stătea în fire nici să aibă statuete cu zei în casă, dar acest lucru începea sa devină din ce în ce mai frecvent în casele prietenilor lui de la universitate).

- În afară de lipsa completă a supranaturalului - adăugă Villupuram, ignorînd mirarea prietenului lui - povestea ta nu are un final surpriză. Probabil că acesta este motivul pentru care membrii atelierului nu au acordat acestei poveşti, de exemplu, atenția pe care tu consideri că ar fi meritat-o.

- Crezi că ăsta este singurul motiv?

Villupuram îşi ridică enormul cap şi se uită la prietenul lui.

- Ştii bine că nu, spuse.

Satyajit roşi şi încuviință, coborîndu-şi privirea. Unele lucruri ar trebui să rămînă nespuse.

- Oricum - continuă Villupuram, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat -, structura narativă a unei schițe este implicit prea limitată pentru a putea permite dezvoltarea adecvată a unei intrigi complexe. Se cere creată o situație de şoc, un scenariu care să dea cititorului impresia că a erupt pur şi simplu din eter în timp ce universul îşi vedea de treabă de parcă ar fi fost dintotdeauna acolo. Dar de la bunul început, scriitorul trebuie să hrănească cititorul cu mici fragmente ale universului, ca nişte bucați de *paratha*, pîinea indiană, de-a lungul drumului.

- Nu sînt sigur că înțeleg…, spuse Satyajit.

- Ții minte povestea lui Hansel şi Gretel? Merge şi cu bucățele de pîine sau fursecuri. Dar cu zgîrcenie, altfel nu mai rămîne spațiu pentru poveste. Procedînd astfel, scriitorul poate să dezvolte narațiunea în ce direcție doreşte pînă la finalul care îl ia pe cititor pe neaşteptate.

- Şi cum pot face asta?

- Există, într-adevăr, o metodă eficace pe care o poți folosi, spuse Villupuram mîngîindu-şi botul. Este metoda poveştii ascunse. Spui o poveste la suprafață, şi în paralel cu ea mai prezință o poveste. La sfîrşit, îi arăți cît se poate de clar cititorului ca povestea paralelă este de fapt cea care contează.

- Nu pare tocmai uşor…, spuse Satyajit. Cu atît mai mult pentru o poveste fantastică.

- Nu e deloc uşor, indiferent de genul literar, spuse Villupurum. Dar fantasticul nu e diferit de, să zicem, romanele polițiste sau cu suspans şi mister, nu? Aminteşte-ți de poveştile cu Mohandas si Thomas care îți plăceau atît de mult cînd erai copil.

- Dar acele poveşti erau adevărate. Thomas nu a făcut decît sa povestească cazurile lor în forma unor poveşti cu detectivi.

- Unele erau, da, spuse Villupuram, scărpinîndu-şi urechea de elefant cu cu mîna superioară dreaptă. Dar să nu uităm că, după moartea

lui Thomas, au mai apărut alte romane scrise de alți autori, păstrînd numele ca pseudonim. Şi întotdeauna au urmat o formulă predeterminată.

- Dar asta nu le face poveşti de proastă calitate.

- Nu, ai dreptate, spuse Villupuram, învîrtind ochelarii care nu se potriveau capului lui supradimensionat cu degetele groase ale mîinii stîngi inferioare. Dar această formulă este doar un element al ecuației. Satyajit ascultă lecția prietenului lui nu fermecat, cum facuse cînd venise aici pentru a studia literatura, ci foarte concentrat, căci urechile fîlfîind, botul în continuă mişcare şi cele patru mîini gesticulînd în acelaşi timp îl derutau şi îl oboseau. Ceaiul i se răci pe masă.

Cînd Satyajit a ajuns în casa prietenului lui, totul era firesc, aşa cum ar fi trebuit să fie. Tranziția la statutul de divinitate s-a petrecut atît de lin, încît trecuseră cîteva minute pînă să observe manifestarea *ishvarei* lui Villupuram. Nici măcar nu ştia că Villupuram, fiind un intelectual, un scriitor realizat, ar avea o *ishvara*. Chiar şi aşa, s-a manifestat în singurul mod în care s-ar fi putut pentru un om de litere.

Villupuram/Ganesh nu a dat impresia că ar fi simțit transformarea sa fizică; cu toate acestea, capul supradimensionat de elefant înlocuise fostul cap, un cap frumos, împodobit cu păr alb, mătăsos, o barbă lungă, grizonantă şi ochi negri sclipitori încadrați de ochelari mari.

Cele două brațe de om erau acum patru, terminate nu în labe de elefant, ci în mîini umflate, neumane. Unul dintre aceste noi brațe - similare brațelor lui Ganesha, zeul-elefant indian al înțelepciunii şi literelor, scrib al gînditorului Vyasa în *Mahabharata* - ținea o ceaşcă de ceai, al doilea o farfurie, iar ultimele două culeseră din nou paginile poveştii lui Satyajit.

- Să vedem… paragraful acesta, de exemplu, şi Zeul-Elefant îi arătă lui Satyajit ceva despre care simțea că fostul lui învățăcel trebuie sa vadă.

*

Satyajit înțelesese despre ce era vorba. După ce îşi luă rămas bun de la prietenul lui, merse spre casă cuprins de exaltare. Se plimbă, la oră de vîrf, pe străzile umplute pînă la refuz de zei şi muritori, văzîndu-şi fiecare de viețile lor.

Cînd ajunse acasă, petrecu ore întregi recitindu-şi povestea, pe îndelete, încercînd să găsească orice greşeală, de logică sau gramaticală, dar în van. Profesorii săi de la universitate îi spuseseră deja că orice text are nevoie de un răgaz, pentru a respira, întocmai vinului bun. Doar după un anumit timp un autor va fi într-adevăr în stare sa-şi recitească opera fără a se purta ca un părinte prea protector.

Poate că ar fi mai bine aşa. Poate că povestea lui - despre o utopie în care fiecare om are puteri divine - ar trebui rescrisă sau chiar abandonată. Villupuram îi spusese că nu există absolut, şi că oamenii de la atelier nu trebuie condamnați (în definitiv, îşî aminti Satyajit, nu erau doar americani; se împrietenise şi cu un finlandez şi cu o românca). Chiar şi în ziua de azi,

după aproape zece ani (era în anul creştin 2000 sau în 2001? Satjyajit avea probleme cu calendarul lor), vesticii tot nu prea ştiau ce să facă cu efectele Înfloririi.

La universitatea la care participase timp de trei luni la atelierul literar, Satyajit trăise într-un fel de cocon, izolat de restul țării. Dar ştirile pe care le vizionase zilnic pe CNN, deşi din ce în ce mai rare, erau încă îngrijorătoare. Vesticii nu ştiau cum să acționeze în legătură cu manifestările Părților Vizibile ale zeilor. Poate, gîndi Satyajit în retrospectivă, faptul că venerau un singur zeu era principala cauză pentru asta. Poate din cauza asta relațiile dintre Europa şi America se răceau în mod constant.

*

Satyajit îşi aminteşte cuvintele din Bhagavad Gita: "Fie ca inima-ți să fie alături de munca ta, dar niciodată alături de recompensa ei; Nu munci pentru recompensă; dar nu te opri niciodată din munca ta". Scrisul este doar mijlocul prin care se poate atinge un scop mai înalt, dar niciodată un scop în sine.

Tatăl lui intră în cameră, spunîndu-i că e timpul să plece la Festival. Se va întîlni cu el şi cu mama lui în scurt timp; merge pînă la biblioteca din lemn de trandafir de lîngă patul lui şi alege una dintre cărțile lui preferate: *Zece tigri mititei*.

Întreaga colecție este încă acolo: *Moarte pe Amazon, Crimă în Punjabi Expres* şi multe alte cărți cuprinzînd aventurile faimosului avocat Mohandas Ghandi şi ale devotatului său prieten, jurnalistul american devenit călugăr buddhist Thomas Merton. Poate că aceastea sînt genul de poveşti pe care este menit să le scrie.

Răsare luna. Luna nouă de mai, de Vesak; perioada anului în care, potrivit tradiției buddhiste, Siddharta Gautama s-a născut, a atins iluminarea şi a murit. Satyajit urmează să meargă cu părinții lui pînă la muntele Cocoaşa Cămilei, unde va participa la sărbătoarea de la picioarele giganticei statui a lui Buddha Iluminat. De acolo, de sus, vor privi artificiile şi vor vedea luminile întregului oraş Rio de Maio, capitala coloniei indiene Virupakshanagar din America de Sud. Şi mulți zei, încarnați în trupurile oamenilor, se vor aduna şi vor dansa cu muritorii.

Va fi o seară minunată. Literatura poate aştepta pînă mîine.

traducere de Radu Haulică